

בס"ד. שיחת יו"ד שבט, ה'תשי"ב.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (הבינוני) וניגון אדמו"ר מהורש"ב, ואח"כ אמר מאמר ד"ה באתי לגני אחותי כלה (המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

אח"כ צוה לנגן ניגון אדמו"ר מהר"ש וניגון אדמו"ר הצ"צ.

* * *

ב. דברי צדיקים קיימים לעד¹.

ובהקדמה:

איתא במדרש בפ' האזינו² (והובא בפרש"י על הפסוק) — "שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם", "בשר ודם שהוא הולך למות ממהר כו' כי שמא ימות כו' אבל הקב"ה חי לעולם כו'". כלומר, בשר ודם שימיו ספורים, כשרוצה לפעול דבר מסויים עליו למהר לעשותו, דאל"כ, מי יודע אם יספיק לעשות הדבר³, אבל הקב"ה שחי לעולם, אינו צריך למהר, כיון שבכל עת שירצה יוכל לעשות הדבר.

ולהעיר, שגם בפעולתו של בשר ודם מצינו ענין של נצחיות — בעניני תורה ומצוות — כמ"ש רבינו הזקן בתניא⁴ ש"יחוד זה (שנעשה ע"י תומ"צ) למעלה הוא נצחי לעולם ועד", ובמילא מובן שיכול להיות שלאחרי זמן תומשך ותבוא מזה הפעולה למטה; אבל, גם הנצחיות שבעניני תומ"צ אינה אלא בנוגע לענינים שכבר נעשו בפועל ממש, משא"כ בנוגע לעניני תומ"צ שעדיין לא נעשו בפועל ממש (והיו רק במחשבה, או אפילו בדיבור), הרי הם בכלל האמור במדת בשר ודם, שכיון שימיו ספורים עליו למהר לעשותם, כי, מי יודע אם לאח"ז תהי' לו היכולת לעשותם.

ובזה יש חידוש ש"דברי צדיקים קיימים לעד" — שלא רק

(סה"מ תשי" ע' 118): "מי הוא היודע עתו וזמנו, וכדאיתא במד"ר (דב"ר פ"ט, ג) אין אדם שליט לומר המתינו לי עד שאעשה חשבונתי כו'".

(4) פכ"ה (לב, א).

(1) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' תקעו. ח"ד ע' שלט. ח"י ע' קמו. ח"א ע' שכט.

(2) ספרי האזינו לב, מ.

(3) ראה גם סד"ה באתי לגני השי"ת

מעשיהם (שכבר נעשו בפועל) קיימים לעד, אלא גם ענינים השייכים למעשה שהיו רק בדיבור (ואפילו במחשבה בלבד — אם רק יודעים אודותם) ועדיין לא באו לכלל מעשה, ה"ה קיימים לעד, ובודאי שסוכ"ס יבואו במעשה בפועל.

ג. וההסברה בזה — ע"פ דברי רבינו הזקן באגה"ק בנוגע להסתלקות של צדיקים:

"חיי הצדיק" — כותב רבינו הזקן באגה"ק⁵ — "אינם חיים בשריים, כי אם חיים רוחניים שהם אמונה ויראה ואהבה".

ומהחילוקים שביניהם — שחיים בשריים, כיון שהבשר הוא הוה ונפסד, הרי החיים הבשריים הם מוגבלים ואינם נצחיים, משא"כ חיים רוחניים, כיון שרוחניות הו"ע נצחי שאין בו מות וכליון ח"ו, הרי החיים הרוחניים הם חיים נצחיים.

ומזה מובן שהכלל האמור במדת בשר ודם שכיון שימיו ספורים יתכן שלא יוכל להביא את מחשבתו הטובה לידי פועל, אינו אלא אצל מי שחיייו הם חיים בשריים, שלהיותו הוה ונפסד, הרי, כל מה שנשאר במחשבתו ולא בא לידי פועל, לא יוכל עוד — מצדו — לבוא לידי פועל;

אבל צדיק שחיייו אינם חיים בשריים אלא חיים רוחניים, אמונה ויראה ואהבה הקשורים עם הקב"ה, שעל ידם נעשה הקישור בין האדם האוהב עם האהוב (ועד"ז בנוגע ליראה ואמונה) שהוא עצמות ומהות א"ס ב"ה — הרי מובן בפשיטות הגמורה שזהו ענין שלא שייך בו מות וכליון ח"ו, וגם לא ההגבלה דמספר הימים, אלא הוא באופן ד"נצח סלה ועד"ו.

ובמילא, כאשר עולה ברצונו ומחשבתו של הצדיק לעשות דבר מסויים, ומעורר על זה בדיבורו — הרי גם אם עברו כו"כ ימים, שבועות, חדשים או שנים, ועדיין לא בא הדבר לידי פועל, ויתירה מזה, שלא בא לידי פועל במשך כל תקופת חייו בחיים חיותו בעלמא דין — כשאנחנו ראינו אותו בעיני בשר — אין זה הכרח כלל שמצדו לא יוכל הדבר לבוא לידי פועל, כיון שחיי הצדיק אינם מוגבלים במספר הימים, כך שגם מצדו יכול הדבר להעשות לאחר זמן.

ואדרבה: כיון שבחיי הצדיק לא קיימת ההגבלה דימיו ספורים,

6) לשון חז"ל — עירובין נד, א. וראה אגה"ק שם (קמו, א).

5) ביאור לסי' ז"ך (קמו, ב).

עכצ"ל, שכל זמן שמצדו לא בא הדבר לידי פועל, ה"ז ראי' שדעתו של הצדיק שעדיין לא הגיע הזמן שיבוא הדבר לידי פועל, או שאין הדבר מוכן לגמרי לבוא לידי פועל, ובבוא הזמן, ישתדל ויפעל הוא להביא את הדבר בפועל ("ער וועט זעהן אַז דער ענין זאָל אַרויס לידי פועל", "ער וועט אָפטאָן די זאָך").

ד. במה דברים אמורים — בנוגע לדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת תש"א, בתחלת בואו לאמריקא [אני עדיין לא הייתי כאן, אבל כך סיפרו לי, וכן הוא ברשימת השיחה⁷]: "איך בין מציע צו די בני הישיבות צו פאַראייניגן זיך אין אַ איגוד חברים אונטערן נאָמען (הנני מציע לבני הישיבות להתאחד באיגוד חברים בשם) "איגוד תלמידי הישיבות", את"ה בחרתנו".

הרבי לא מיהר ("דער רבי האָט זיך גענומען צייט") להביא את הדבר לידי פועל בשעתו, ורק "פתח" את הדבר — שאמר ברבים את ההצעה, וגם עשה התחלה בפועל,

[כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שמצינו בכמה נבואות שהנביא נצטווה לקשר הנבואה עם פעולה גשמית, כיון שעיי"ז מבטיחים את קיומה של הנבואה בפועל ממש. ודוגמתו בכללות התומ"צ — שכדי ש"מעשה אבות" יהי "סימן (ונתינת כח) לבנים", הי' צורך לקשר זה עם מצוה גשמית, מצות מילה⁸. וסיים, שבהתאם לכך עשה גם הרבי התחלה ע"י פעולה גשמית], אלא שלאח"ז, מפני כמה סיבות, לא בא הדבר לידי פועל.

ובהמשך לזה — הנני מציע עתה להביא את הדבר לידי פועל, וכדלקמן בפרטיות.

ה. האיגוד:

יש להתחיל (כנהוג בכגון-דא) מד' אמות שלנו ("פון די אייגענע ד' אמות") — לעשות איגוד של כל אלה הלומדים במוסדות-חינוך הקשורים ושוייכים אל הרבי ואל ליובאוויטש,

— הרבי דיבר אמנם אודות "איגוד תלמידי הישיבות", אבל, כיון שהאות ה' דהר"ת "את"ה" היא ה' השימוש שיכולה לשמש עבור כו"כ ענינים, אם הם רק מתאימים אל נקודת הענין ("אַפי די נקודה זאָל זיין די זעלבע"), הרי, נוסף על "איגוד תלמידי הישיבות", הן ישיבות "תומכי

7 שיחת שמח"ת תש"א סל"ו (סה"ש) שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 758.
8 ענין זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ע' 38. סה"מ תשי"ב ע' 91.

תמימים", הן ישיבות "תורת אמת", והן ישיבות "אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש" — יש לאגד גם את "תלמידי החדרים", "התלמודי-תורה", וכן תלמידות "הבתי-רבקה" ו"הבתי-שרה",

מוסדות-חינוך שנתייסדו ע"י הרבי, מתנהלים ברוחו של הרבי, והרבי משפיע להם את ברכתיו להצלחה בעבודתם.

ותקוותי, שבמשך הזמן יכנסו בהאיגוד גם תלמידי כל שאר הישיבות — כרצונו של הרבי שיהי' זה "איגוד תלמידי הישיבות", כל הישיבות, לא רק ישיבות ליובאוויטש,

— הרבי סיפר⁹ שרבינו הזקן אמר שתורת החסידות אינה בשביל כתיב או מפלגה, אלא היא עבור כל בני, וסוכ"ס תחדור ("עס וועט דורכנעמען") בכל בני. ועד"ז בנוגע ל"את"ה" — שרצונו של הרבי שאיגוד זה יאחד את תלמידי כל הישיבות, וכל שאר מוסדות-חינוך שמתנהלים ברוח התורה,

אבל ההתחלה בזה צריכה להיות מאתנו ("פון זיך"), וכאשר יעשו זאת במוסדות ליובאוויטש, יש לקוות אשר במשך זמן לא ארוך, כלומר, בזמן מועט ("אין גאר אַ קורצע צייט"), יצליחו למשוך ("צוציען") להאיגוד את התלמידים והמחונכים של כל מוסדות-החינוך על יסודי התומ"צ.

ו. חברי האיגוד:

בהאיגוד זכאים להרשם כל תלמידי המוסדות. כל תלמיד שנכנס למוסד הקשור אל הרבי, זכאי להרשם ב"את"ה" — איגוד תלמידי הישיבות, החדרים ותלמודי-תורה, הבתי-רבקה והבתי-שרה.

ותנאי בזה — שהחברות בהאיגוד אינה בדרך כפי'. יש להסביר לתלמידים את המשמעות של החברות בהאיגוד, אשר, נוסף על הזכות שבדבר, יש בזה גם התחייבות, ולכן נותנים להם זמן לישוב הדעת, וכשיחליטו — לאחרי ישוב הדעת — שמקבלים על עצמם הן את הזכויות והן את ההתחייבויות, אזי ירשמום בהאיגוד.

ובפרטיות יותר — יש לחלק את חברי האיגוד לב' סוגים, חברים-מקבלים וחברים-פועלים:

מקבלים — הם כל חברי האיגוד, אלא, שיש חברים שהם רק

(9) ראה סה"ש תשי"ד ע' 93. ע' 163. אג"ק שלו ח"י ע' דש. לקו"ש ח"ט ע' 344. ועוד.

מקבלים, ויש חברים שהם גם פועלים, היינו, שתדרש מהם עבודה ופעולה עם הזולת, הן בין חברי האיגוד, והן מבחוץ להאיגוד.

וכפי הנראה לי ("בני מיר וואָלט אויסגעקומען") — כדאי לעשות גדר בנוגע לגילם של החברים המתקבלים בהאיגוד:

בנוגע לחברים-פועלים — בדוגמת הגדר שקבעה תורה בנוגע לחיוב במצוות: בן שלש-עשרה למצוות — בזכר, ובת שתיים-עשרה — לנקבה.

ובנוגע לחברים-מקבלים — שנה לפני^ז, בהיותו "מופלא הסמוך לאיש"^י: בן י"ב — לזכר, ובת י"א — לנקבה, שאז הוא בגדר של "בר-דעת" בשביל להבין חשיבות הענין, הזכות וההתחייבות, כך שיכולים לקבלו בתור חבר-מקבל, מקבל הדרכה בלבד (משא"כ אלה שלמטה מגיל זה, אינם ראויים עדיין להיות חברים בהאיגוד, גם לא בתור חברים מקבלים); וכעבור שנה, בהיותם מחוייבים במצוות — יש מקום לחשוב אודותם, לקבלם גם בתור חברים-פועלים, בר-פועל.

ז. אירגון הפעילות של חברי האיגוד — חברים-פועלים:

כיון שיש מקום לחשוש מפני ה"קלוגינקער" — שינסה לגרום לחלישות בסדרי הלימוד (בפרט אצל התלמידים הצעירים) על חשבון "עסקנות ציבורית" זו,

יש לסדר הדבר באופן שההתעסקות באירגון הפעולות וכו' תעשה (לא ע"י התלמידים עצמם, אלא) ע"י המלמדים, מנהלי המחלקה, או מנהלי המוסד כולו,

— החל מהצעת כללות הענין בפני חניכי המוסד, לאחר הקדמת דברים אחדים ("אָ פּאַר ווערטער") אודות הרבי, לפי הבנתם — לספר להם שבשנת תש"א גילה הרבי כדיבורו את מחשבתו ורצונו (ועשה גם התחלה בגשמיות) ע"ד התייסדות "איגוד" זה, ועתה צריכים להשתדל שיוגמר הדבר בשלימותו —

ובודאי יסדרו המנהלים שפעילותם של התלמידים, החברים הפועלים, תהי' בזמנם הפנוי — כך שלא תבלבל לסדרי הלימודים (ובודאי שלא תגרע מהם), ולא עוד אלא שכתוצאה מזה יתוסף בהלימוד בהתמדה ושקידה אצל כל חברי האיגוד.

ח. כדאי ונכון שהחברות בהאיגוד תהי' קשורה עם תשלום מס-
חבר:

בנוגע להדפסת קונטרסי השיחות, הורה הרבי — בתקופה הראשונה בכואו לריגא — שיציינו גם את המחיר. במענה לשאלתי — מהי התועלת בציון המחיר בה בשעה ששולחים את הקונטרסים לכל מקום מבלי לדרוש דמי-תשלום — השיב הרבי, שהסדר באמריקא, שכאשר מתקבל דבר שנשלח בחינם, אין איש שם לב אליו, כך שציון המחיר ע"ג הקונטרס מדגיש את חשיבותו (גם אם לא דורשים ממנו דמי-תשלום), ומעורר שימת-לב לקחתו, להביט בו וללמדו כו'¹¹.

ובהתאם לכך, הצעתי שהחברות בהאיגוד תהי' קשורה עם תשלום מס-חבר, תרומת-חבר, בסכום שהוא ביכלתו של כל אחד, "העשיר לא ירבה והדל לא ימעטי"¹².

וכיון שמצינו¹³ שקנין חיי נפשו הוא בפרוטה, הרי, כשמדובר אודות כניסה לאיגוד שנתייסד ע"י הרבי והרבי הוא זה שמנהלו גם עתה, שזהו ענין ד"קנין חיי נפשו" — כדאי שיהי' המס-חבר "פרוטה", בכל מדינה ומדינה במטבע שלה בסכום השווה לפרוטה.

ופרטי הדברים בזה — פרוטה לכל חודש, או פרוטה לכל ג' חדשים, וכיו"ב — יקבעו המנהלים וכו',

— (כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר): אינני מחוייב למנות את כל הפרטים, ולא באתי אלא להציע — מצדי — את הפרטים האמורים לעיל: אירגון פעילות החברים ע"י מנהלי המוסדות; גיל החברות בהאיגוד; ותשלום מס-חבר בפרוטה שבה יכול לקנות חיי נפשו, כנ"ל.

ט. וכאמור, המטרה היא לפעול שכולם יתאחדו באיגוד זה — שנקרא ע"י הרבי בשם "את"ה".

ויש לומר הרמז בשם האיגוד — "אתה":

מבואר בחסידות¹⁴ שאמיתת התואר "אתה" [וכן "זה"] — לנוכח — שייך רק על עצמות ומהות א"ס ב"ה, כי, כל ענין איזה שיהי', להיותו "נברא", שגם אם הוא בדרגא נעלית ביותר, אינו אלא רק ענין של

(11) ראה גם מכתב כ"א תמוז תשי"ח (אג"ק מילואים) וש"נ.

(12) תשא ל, טו.

(13) ראה ב"ק קיט, א: "כל הגזול את חבירו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו".
ובתוד"ה זה בגופו ב"מ נח, ב: "משום

דלפעמים רעב כבוד ואין לו במה לקנות".
וראה תניא פל"ז (מח, סע"ב): "במעות אלו הי' יכול לקנות חיי נפשו".

(14) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב רצו, א. וראה גם תו"מ סה"מ תשרי ע' רה. אייר ע' לד. סיון ע' שה ואילך. וש"נ. לעיל ע' 78.

"גילויים" — הרי ישנו מקום (גשמי או רוחני) או דרגא ששם אינו נמצא, וכיון שבמקום זה שאינו נמצא בו אי אפשר לקרותו "אתה", עכצ"ל שאין זה "אתה" האמיתי; רק עצמות ומהות שנמצא בכל מקום — לו לבדו שייך התואר "אתה" לאמיתו.

וכיון שע"י קיום התומ"צ נעשים בני" במעמד ומצב ש"אתם הדבקים בה' אלקיכם"¹⁵, בהתאחדות אמיתית עם הקב"ה, "ישראל וקוב"ה (ע"י אורייתא) כולא חד"¹⁶ — נעשים גם בני" במעמד ומצב ששייך עליהם התואר ("דער טיטול") "אתה" האמיתי, שבכל מקום ("וואו נאָר מ'גייט און וואו נאָר מ'טרעפט זיך") פוגשים יהודי לומד תורה ומקיים מצוות.

וכשיאחדו ב"את"ה את כל אלה הנמצאים בד' אמות שלנו, ובאופן ההולך ומתפשט לאט לאט, אבל, מתוך זכרון שנשאר זמן קצר לביאת המשיח, כך שבודאי לא יתארך הדבר אלא ייעשה במהירות — יהיו מאוחדים בהאיגוד כל בני-הנוער, "בכנינו ובכנותינו", ולאח"ז גם "בנערינו ובזקנינו", ואז יהי גם "חג הוי' לנו"¹⁷, ש"כימי צאתך מארץ מצרים" כך יהי במהרה בימינו "אראנו נפלאות"¹⁸, בגאולה הקרובה, השלימה והאמיתית ע"י משיח צדקנו.

* * *

י. בנוגע להאמור לעיל ע"ד התייסדות ה"איגוד" (לא רק עבור תלמידי הישיבות והחדרים כו', זכרים בלבד, אלא) גם עבור התלמידות דהמוסדות בית-רביקה ובית-שרה (ב"איגוד" בפני-עצמו, כמובן) — יש להבהיר:

"איגוד" — כלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בענין הנ"ל — הוא מלשון "אגודה", שענינו קישור וחיבור שנעשים לאחדים.

— במאמרי הצ"צ¹⁹ מבואר הענין ד"האספו ואגידה לכם גו' באחרית הימים"²⁰, וכן מבואר²¹ הענין ד"אגודת אזוב"²², תוכן ומעלת האותיות דשורש תיבת "אגודה" וכו'²³. ובכל אופן, הפירוש הפשוט (ע"פ נגלה) ד"איגוד" ו"אגודה" הו"ע של קישור וחיבור שנעשים לאחדים.

21) ספר החקירה צד, א"ב. אוה"ת בא ע' שי ואילך.
22) בא יב, כב.
23) ראה גם לקו"ת תמא מ, ד. הובא באג"ק ח"ד ע' שמו.

15) ואתחנן ד, ד.
16) ראה זח"ג עג, א.
17) בא יו"ד, ט.
18) מיכה ז, טו.
19) אוה"ת ויחי שנח, א"ב.
20) ויחי מט, א.

ובנדודו, האיגוד שיסד הרבי לקשר ולחבר יהודים בעניני תומ"צ, ה"ז באופן שמעמדו ומצבו של כל אחד ואחד נוגע לכולם, היינו, שכאשר חסר ענין מסויים אצל אחד, ה"ז חסרון לכולם, וכשניתוסף ענין מסויים אצל אחד, ה"ז תועלת לכולם — שזהו ענין ה"ערבות" ש"כל ישראל ערבים זה בזה"²⁴.

ובהתאם לכך, יש צורך לבאר, שאף שבנוגע לענין הערכות כתב הרא"ש בברכות²⁵ (כביאור הטעם שאשה אינה מוציאה את אחרים בברכת המזון) ש"אשה אינה בכלל הערכות", אין זה גורע בשייכותן של הנשים (התלמידות דהמוסדות בית-רבקה ובית-שרה) לה"איגוד", כדלקמן.

יא. וכמה פרטים בדבר:

מבואר באחרונים²⁶ שדברי הרא"ש שאשה אינה מוציאה את אחרים בגלל שאינה בכלל הערכות, אינם אלא כאשר כבר יצאה י"ח קיום המצוה, ועכשיו כוונתה רק להוציא את אחרים ידי חובתן.

ובהקדמה — שבמצוות שאחד יכול להוציא אחרים ידי חובתם (כמו ברכות וקידוש), ישנם ב' אופנים: (א) בשעה שמקיים המצוה בעצמו — מוציא גם אחרים ידי חובתם. (ב) למעלה מזה — אף שכבר יצא ידי חובתו, מוציא אחרים ידי חובתם.

והנפק"מ ביניהם — שזה שמוציא אחרים ידי חובתם לאחרי שכבר יצא ידי חובתו, הוא, מדין ערבות²⁷ ("לפי שבמצוות שהן חובה, כל ישראל ערבים זה בזה, וגם הוא נקרא מחויב בדבר כשחבירו לא יצא י"ח עדיין"²⁸), אבל כאשר מוציא אחרים ידי חובתם בשעה שמקיים ויוצא ידי חובתו, לא צריך להגיע לדין ערבות, אלא זהו כעין "מיגו", שכשם שיוצא ידי חובתו, מוציא גם אחרים ידי חובתם.

בסגנון אחר קצת: כדי שאחד יוכל להוציא את השני ידי חובתו, צ"ל קשר ושייכות ביניהם — בא' מב' האופנים: מצד חלות החיוב השניהם חייבים בדבר — כשמקיים בעצמו את המצוה ובה בשעה מוציא אחרים ידי חובתם; או מצד ערבות שכל ישראל ערבים זה בזה — אם כבר קיים המצוה ונפטר מהחיוב, שאז אין חלות החיוב מקשר

24) שבועות לט, סע"א. סנהדרין כז, רס"ג מ"ע נט"ס (רנד, ד). ועוד.

27) ראה ר"ה כט, סע"א ובפרש"י.

28) לשון אדה"ז בשו"ע או"ח סקס"ז

סכ"ג (ועד"ז שם סקצ"ז ס"ו).

25) פ"ג סוסי"ג.

26) ראה ביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ

ביניהם (לפי שכבר נפטר מחיוב זה), אזי הקשר והשייכות ביניהם אינו אלא מצד ערבות.

ונמצא, שדברי הרא"ש שאשה אינה מוציאה את אחרים בגלל שאינה בכלל הערבות, אינם אלא כשיש צורך בענין הערבות בשביל להוציא אחרים ידי חובתן — אם כבר יצאה י"ח קיום המצוה; אבל בשעה שמקיימת בעצמה את המצוה — יכולה שפיר להוציא אחרים ידי חובתן, כיון שלענין זה אין צורך בהקשר והשייכות שמצד ערבות (שאשה אינה בכלל זה), לפי שישנו הקשר והשייכות שמצד חלות החיוב.

ויש להוסיף, שגם בזה שאשה אינה בכלל הערבות להוציא אחרים ידי חובתם (כשכבר יצתה ידי חובתה), יש סברא שכל זה אינו אלא בנוגע להוציא האנשים ידי חובתם, אבל עדיין הנשים הם בכלל הערבות לצאת ידי חובתן ע"י האנשים שכבר יצאו ידי חובתם.²⁹

זאת ועוד:

מבואר באחרונים³⁰ שדברי הרא"ש ש"אשה אינה בכלל הערבות" אינם אלא בנוגע למצוות שלא נצטוו עליהן מן התורה — מצוות עשה שהזמן גרמא שהנשים פטורות מהן³¹ — דכיון שהערבות דכל ישראל קשורה עם הכריתת-ברית על קיום כל התורה שהיתה בערבות מואב וקבלת השבועה כשעברו את הירדן [כדרשת חז"ל³² "הנסתרות לה" אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם, נקוד כו', מלמד שלא ענש כו' עד שעברו ישראל את הירדן", "ושמעו וקבלו עליהם ברכות וקללות .. ונעשו ערבים זה בזה"], הרי מובן, שבענינים שאין עליהם חיוב מן התורה, לא חל דין ערבות, אבל בנוגע למצוות שגם נשים חייבות בהן מן התורה — הרי הם בכלל הערבות כמו האנשים.

וכן היא משמעות דעת רבינו הזקן — כמ"ש בהלכות שבת³³ בנוגע לקידוש: "כיון שהנשים חייבות בקידוש היום מן התורה כמו האנשים יכולות להוציא את האנשים ידי חובתם" (ומסתימת לשונו משמע שאין נפק"מ אם כבר יצאו ידי חובתן אם לאו, אלא בכל האופנים, גם אם כבר יצאו ידי חובתן, יכולות להוציא את האנשים ידי חובתם).

(31) קידושין כט, א (במשנה).

(32) סנהדרין מג, סע"ב ובפרש"י — הובא בפרש"י עה"פ נצבים כט, כח.

(33) שו"ע או"ח סע"א ס"ו.

(29) ראה דגול מרבבה למג"א או"ח סרע"א סק"ב. ובהגהות רעק"א שם, ובשו"ת שלו סוס"ז. ועוד.

(30) ראה שד"ח כללים מע' העי"ן כלל

כב. וש"נ.

יב. ומזה מובן בנוגע לעניננו — שייכותן של חניכות בית-רבקה ובית-שרה ל"את"ה":

בכל מצוות לא תעשה — חייבות גם הנשים כמו אנשים³¹. במצוות עשה שאין הזמן גרמא — חייבות גם הנשים כמו אנשים³¹. וגם במצוות עשה שהזמן גרמא — ישנם כמה מצוות שגם הנשים חייבות כמו אנשים, כמו קידוש היום, וכן מצוות ש"אף הן היו באותו הנס"³⁴.

ולא עוד אלא שיש ענינים שתלויים בעיקר בידי הנשים, כמו ענין החינוך, אשר, אף שאינן חייבות בחינוך³⁵, הרי, נוסף לכך שבמקרה שאין ברירה אחרת צריכות גם הן להתעסק בחינוך של ילד יהודי, אפילו זה, ועאכו"כ ילד שלהן ("אָן אייגענער קינד"), רואים במוחש ובפרט בכ"כ מדינות שלנשים יש השפעה יתירה בחינוך, ובמילא, צריכות הן לדעת גם כו"כ דינים של מצוות עשה שאינן חייבות בהם — מצד חיובן במצות "ואהבת לרעך כמוך"³⁶, "הוכח תוכיח את עמיתך"³⁷, "ולפני עור גוי"³⁸.

וכיון שכן, יכולות גם הנשים — חניכות בית-רבקה ובית-שרה — להכלל באיגוד ד"את"ה ("עס איז אָן אחריות"), שע"ז יתוסף אצלן בכל עניני תומ"צ, ועד שעל ידן יזכו כל בני"ה להגאולה — כביציאת מצרים, ש"בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים"³⁹, וכן יהי' בגאולה העתידה⁴⁰ — "כימי צאתך מצרים אראנו נפלאות".

— איתא בכתבי האריז"ל⁴¹ ש"רוב אנשי דורנו נשותיהם מושלות עליהם ובפרט הבעלי תורה". ובזה מודגשת יותר האחריות המוטלת על הנשים, כי, כדי שהבעלי-תורה יהיו כדבעי, צריכות גם הנשים להיות כדבעי, כיון שבהם תלוי' הנהגתם של האנשים.

וכאמור, שבזכותם תבוא הגאולה — שבקרוב ובמהרה בימינו, נלך "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו" לקבל פני משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון שמח].

* * *

יג. ידוע הסיפור שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר (וכבר סיפרתיו⁴²)

38) שם, יד.	34) שבת כג, א. וש"נ.
39) סוטה יא, ב.	35) שו"ע אדה"ז או"ח שש"ג ס"ד.
40) ראה יל"ש רות רמז תרו בסופו.	36) סת"ז ס"ד. תר"מ ס"ד. וראה אנציק'
41) ספר הלקוטים שמות ג, ד.	37) תלמודית ערך חנוך ס"ב. וש"נ.
42) שיחת ש"פ ויגש תשי"א ס"י (תו"מ	38) קדושים יט, יח.
ח"ב ע' 160).	39) שם, יז.

אודות דברי אדמו"ר מהר"ש בערב ראש השנה האחרון לחייו — שישי בו לימוד והוראה אלינו ובשייכות ליום ההילולא:

בערב ראש השנה תרמ"ג — זמן קצר לפני הסתלקותו (בי"ג תשרי) — אמר לזוגתו הרבנית [בעת שנכנס לחדרה לדבר עמה, כפי שנהגו רבותינו נשיאינו בערב ראש השנה⁴³], שהוא יעלה ל"א מדרגות-עליות ("טרעפלאַך") למעלה, והיא תעלה ל"א מדרגות למטה.

— לשמע דברים אלה נבהלה הרבנית, והתחילה לטעון שעדיין הילדים קטנים וכו', אבל אדמו"ר מהר"ש לא ענה מאומה, ולא הוסיף לדבר בזה. וכעבור שבועיים, בי"ג תשרי, נסתלק.

וביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר, ל"א עליותיו של אדמו"ר מהר"ש למעלה יש להם שייכות ומשתקפים ("עס שפיגלט זיך אָפּ") גם למטה — שזהו שהי' חפצו שידפיסו את ההמשך של ל"א המאמרים שבהם נתבארו המאמרים שבג' הפרשיות הראשונות שבתורה-אור, ויקראום "לקוטי תורה לג' פרשיות",

[בפועל, נגנבו הכתבים (יש בזה אריכות המעשה⁴⁴, ואכ"מ), ומה שנדפס הם מאמרי הצ"צ, ולא מאמרי אדמו"ר מהר"ש].

ול"א העליות למטה של הרבנית הם המשך ל"א שנות חייו, משנת מ"ג עד שנת ע"ד⁴⁵, אשר, בכל שנה ושנה ניתוספו אצלה ענינים של תורה ומצוות ומעשים טובים, ובמילא, היו אצלה ל"א שנים של עליות — עליות בערכה, בהיותה "אשת חבר (ש)ה"ה כחבר⁴⁶, בערך לל"א העליות של אדמו"ר מהר"ש למעלה, והשתקפותם למטה ברצונו להדפיס את ההמשך דל"א המאמרים.

ונקודת הדברים — שמזה שאדמו"ר מהר"ש מקשר ומחבר ב' הענינים יחדיו, מובן, שיש קישור וחיבור ביניהם, היינו, שהעליות שלו (למעלה ולמטה) קשורות עם העליות של הרבנית בחיים חיותה בעלמא דיין. ומזה מובן גם בהנוגע אלינו, כדלקמן.

יד. ובהקדמה:

העליות למטה — קשורות עם ענין הזמן, כמובן מדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר של"א העליות של הרבנית למטה הם ל"א שנים דהמשך שני חייו.

45) נסתלקה ביום יו"ד שבט עדר"ת.

46) שבועות ל, ב. וש"נ.

43) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 160. וש"נ.

44) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' רפו ואילך. וש"נ.

ומזה מובן גם בנוגע להעליות דלמעלה — שאף שה"למעלה" מצ"ע אינו שייך לזמן (ומקום) גשמי, מ"מ, מצד שייכותו לה"מטה" [כמובן מדברי אדמו"ר מהר"ש שיש קישור וחיבור בין העליות למעלה ולמטה] שכל עניניו הם במדידה והגבלה דזמן ומקום גשמי, חלה מדידת הזמן גם על העליות למעלה.

וכמודגש גם בכללות הענין ד"יאָרצייט"⁴⁷:

אע"פ שאין אומרים קדיש לאחרי י"א חודש (וכמפורש הטעם בדבר⁴⁸), מ"מ, חוזרים ואומרים קדיש ביום ה"יאָרצייט בכל שנה — כי, אמירת הקדיש ב"יאָרצייט שייכת להעלי' היתירה בקדושה, על"י שלא בערך, שנעשית ביום זה דוקא (משא"כ בשאר הימים שאין בהם עלי' שלא בערך, ולכן אין אומרים בהם קדיש).

[וכידוע שאף שבכל יום ישנם עליות מחיל אל חיל, כמארו"ל⁴⁹ "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, שנאמר⁵⁰ ילכו מחיל אל חיל" — הרי, עליות אלה הם בערך להמדרגה שלפנ"ז; משא"כ ביום ההילולא — כיון שבו "נזכרים (ובמילא גם) ונעשים"⁵¹ כל הענינים דיום ההסתלקות, כמבואר בדרושי ל"ג בעומר⁵² שאז עולה הנשמה בשורש שרשה כו', ועד למדרגה שלמעלה מהשתלשלות — ה"ז פועל (גם בהענינים שבסדר השתלשלות) שתהי' העלי' שלא לפי ערך, שלכן יש צורך בהקדמה דנהר דינור והעמוד שבין ג"ע לג"ע⁵³].

ונמצא, שגם עלי' (ועלי' שלא בערך) בעולם רוחני שאינו שייך לזמן ומקום גשמי — יש לה קישור וחיבור עם מדידת הזמן בעולמנו הגשמי.

ולהעיר, שכן הוא גם בנוגע להעליות דשבת ויו"ט, שקשורות עם מדידת הזמן בעולמנו הגשמי⁵⁴. ועד"ז בנוגע לכל מצות עשה שהזמן גרמא — שהמצוות שפעולתן ברצון העליון, ועד לבעל הרצון, קשורות עם מדידת הזמן. וכן הוא בנוגע לכללות התורה — שאף ש"אלפיים שנה קדמה תורה לעולם"⁵⁵, מ"מ, ניתנה התורה (לא למלאכים, אף שביקשו

47 ראה גם לעיל ע' 276, ובהנמקן שם.
 48 רמ"א יו"ד סו"ס שעו.
 49 ברכות ומו"ק בסופן.
 50 תהלים פד, ח.
 51 לשון הכתוב — אסתר ט, כח. וראה
 רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונתבאר בספר
 לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
 52 סידור (עם דא"ח) שער ה"ג בעומר
 דש, סע"ב ואילך.
 53 ראה תו"מ סה"מ אייר ס"ע רכג
 ואילך. וש"נ.
 54 ראה גם שו"ע אדה"ז או"ח מהדרות
 ס"א ס"ח. תו"ח פרשתנו (בשלח) רלט, ד
 ואילך.
 55 מדרש תהלים צ, ד. ועוד.

שתנתן להם⁵⁶, אלא) בעוה"ז דוקא שהוא במדידה והגבלה דמקום וזמן גשמי, ובעוה"ז גופא צריכה להיות העבודה דוקא ע"י הגוף ונה"ב שהם במדידה והגבלה דמקום וזמן גשמי, ודוקא עי"ז עושים דירה לו ית' בתחתונים⁵⁷.

טו. ולאחרי הקדמה זו נבוא לבאר דברי אדמו"ר מהר"ש שלעומת העליות למעלה יש גם עליות למטה — שיש בזה מוסר-השכל והוראה אלינו:

נוסף לכך שכללות העבודה צריכה להיות באופן ד"לכו מחיל אל חיל", הרי, כיון שביום ההילולא נעשית למעלה אצל נשיא הדור עלי' שלא לפי ערך, צריכה להיות גם אצלנו עלי' שלא לפי ערך, כדי להתלוות אליו ("מיטגיין מיט אים") בעלייתו שלא לפי ערך — עכ"פ באופן ד"בכל מאדך"⁵⁸, "מאד שלך"⁵⁹ — עי"ז שפועל בעצמו הזה, וענין של קפיצה ("א שפרונג").

והענין בזה — כפי שרואים במוחש, ומבואר גם בחסידות⁶⁰ — שישנו חילוק בין הליכה, ששתי רגליו על הארץ, דילוג, שמתרומם ברגל אחת מן הארץ, וקפיצה, שבשתי רגליו מתרומם ונעתק — לרגע — מן הארץ, שזהו האופן הכי נעלה, שלפי-שעה עכ"פ אין לו שייכות עם הארץ. ודוגמתו בעבודת האדם — שקפיצה (בשתי רגלים, שנעתק מן הארץ) מורה על מעבר ("אריבערשטעלן זיך") לדרגא שלא לפי ערך, כי: כל זמן שברגל אחת עומד הוא עדיין במדריגתו הקודמת, הרי זה מוכיח גם בנוגע לעלייתו להמדרגה העליונה שאינה אלא בערך להמדרגה הקודמת.

ובאופן כזה יכול להוסיף ולהתעלות בעילוי אחר עילוי ריבוי מדרגות, אלא שכל המדרגות הם בערך זל"ז — שזהו הענין דהשתלשלות⁶¹, שהוא בדוגמת שלשלת שעשוי' טבעות טבעות, וכל טבעת קשורה גם לטבעת שלמעלה ממנה וגם לטבעת שלמטה ממנה (חלקה העליון קשור לטבעת העליונה, וחלקה התחתון קשור לטבעת התחתונה), ובמילא, גם כאשר השלשלת היא ארוכה ביותר קשורות כל

59) ראה תו"א מקץ לט, ד. ובכ"מ.

60) ראה לקו"ת שה"ש טו, סע"ב (וש"ג).

אוה"ת שם (כרך א) ע' רנ"ז.

61) ראה גם תו"א פרשתנו (בשלח) סד,

ב. ובכ"מ.

56) שבת פח, סע"ב.

57) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.

ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

ובכ"מ.

58) ואתחנן ו, ה.

הטבעות זל"ז, כך, שאפילו הטבעת היותר עליונה היא בערך להטבעת היותר תחתונה.

וכדי להתעלות לדרגא עליונה שלא לפי ערך — ה"ז דוקא עי"ז שפועל בעצמו הזזה, "א טרייסל", וקפיצה בשתי רגליו, שנעקר ("ער רייסט זיך אָפּ") מן הארץ, מהארציות והחומריות — דאף שאין זה אלא לרגע, הרי אדמו"ר הזקן פוסק בספר התניא: "שיחוד זה למעלה הוא נצחי".

וכיון שכן, הרי, הזזה וקפיצה זו מהוה נתינת-כח ויכולת שגם לשנה הבאה יוסיף ויתעלה ("איבערשטעלן זיך") שלא לפי ערך, היינו, שכל עניני העבודה במחשבה דיבור ומעשה שיהיו בשנה הבאה — שבחיצוניותם הם אותם הענינים שנעשו לפנ"ז — יהיו (לא רק המשך העבודה באופן יותר רחב וכו', אבל בערך העבודה שלפנ"ז, אלא) באופן שבפנימיות ה"ז ענין אחר לגמרי!

[וע"ד שמצינו לגבי תפלה — שאף שכל תפלה היא באותו נוסח כמו התפלה דאתמול ושלשום כו', בשנה שעברה ובשנים שלפנ"ז, מ"מ, בכל תפלה נמשך אור עליון שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם. — באגה"ק⁶² מובא ענין זה בנוגע לראש השנה, ומוסיף ש"כן הוא בכל יום ויום נמשכין מוחין עליונים יותר בכל תפלות השחר".]

טז. ויש להוסיף ולהבהיר, שאף שתובעים מאתנו שבכל שנה ושנה יהי' שינוי שלא לפי ערך — אין הכוונה ל"ענינים מבהילים" דוקא.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם מה שאמר אביו, אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, בקשר להענין דמסירת-נפש:

הי' זה בשמח"ת תרמ"ח, שאז אמר אדמו"ר נ"ע את המאמר אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו⁶³, שבו נתבאר מעלתם של אנשים פשוטים בענין המס"נ. — מאמר זה אמרו בבית הכנסת, בקשר עם בחירתו לגבאי חברה קדישא, בנוכחות הרבה אנשים פשוטים, ופעל עליהם רושם גדול, "זיי זיינען אַרויס פון די כלים" — מעצם העובדה שדיברו אודותם, ומי הוא המדבר אודותם... ובפרט שהפליא גודל מעלתם בענין המס"נ.

לאחרי המאמר ניגשו אל אדמו"ר נ"ע, באמרם, שמוכנים הם

(62) סי"ד. וראה (ע"ד מאמר זה) — סה"ש תרצ"ו ע'.

(63) נדפס בסה"מ תרמ"ח ע' קפו ואילך. 11, ובהנסמן שם בהערות 10-12.

למסור נפשם ולעשות כל מה שיאמר להם. ואמר להם אדמו"ר נ"ע: מסירת נפש אינה לקפוץ מן הגג דוקא; מסירת נפש — יכולה וצריכה להיות בכל פעולה⁶⁴.

ועד"ז בנדו"ד:

יכולים להתעסק אמנם בענינים שלכאורה הם בדרך הטבע, ובמדידה והגבלה, אבל, ההתעסקות בענינים אלה צריכה להיות (לא באופן ד"מצות אנשים מלומדה"⁶⁵, אלא) מתוך התבוננות והסתכלות חזקה שעי"ז מתחזקות ההתקשרות עם הרבי, כך שכאשר הרבי מתעלה בעלי' שלא לפי ערך, לוקח גם אותו שיתעלה בעלי' שלא לפי ערך.

כל מה שתובעים הוא (כלשון חז"ל⁶⁶) "פתחו לי כו' כחודה של מחט" בלבד, אבל, ה"חודה של מחט" צ"ל באופן שסבר וקיבל שיהי' מה שיהי' הולך הוא עם הרבי... ואז לוקחו הרבי עמו בכל עליותיו שלא לפי ערך.

יז. זאת ועוד:

כל הנ"ל נעשה גם כאשר ענין זה (ההתקשרות אל הרבי להתלוות אליו בעלייתו שלא לפי ערך) אינו אלא באופן של רצון בלבד (ואילו בנוגע למחשבה דיבור ומעשה נשאים כל עניניו במדידה והגבלה) — ע"פ מאמר הבעש"ט המובא בדרושי חסידות⁶⁷ שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא.

ולא עוד אלא שגם על מעמד ומצב זה חלה תורת המגיד (בספרו אור תורה⁶⁸) בפירוש המשנה⁶⁹ "דע מה למעלה ממך", "דע (ש)כל מה שלמעלה הכל הוא ממך" [וכפי שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁰ בשם רבינו הזקן ש"ממך ובך הכל תלוי" — ע"ד לשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר באתי לגני⁷¹ בפירוש "אדם כי יקריב מכס"⁷², "מכם ובכם הדבר תלוי" — שמזה מובן, שהעלי' שלא לפי ערך למעלה תלוי, ע"פ רוב, בהמעמד ומצב למטה — שגם כאשר ההזזה שפועל בעצמו אינה אלא

69) אבות רפ"ב.

70) סה"ש תש"ג ע' 12. ועוד. וראה גם "היום יום" י"ג אייר.

71) פ"ב (פרק השייך לשנה זו) — סה"מ תש"י ע' 113. וראה גם "היום יום" יב אדר שני.

72) ויקרא א, ב.

64) ראה גם סה"ש תרצ"ז ע' 165.

65) ישעי' כט, יג. וראה תניא פל"ט (ג), (ב). ובכ"מ.

66) שהש"ר פ"ה, ב [ב]. וראה לקו"ש ח"א ע' 191 הערה 17. וש"נ.

67) ראה כש"ט בהוספות סמ"ח. וש"נ.

68) סת"פ (קיב, ב). וכ"ה בלקו"א סקצ"ח (ג, סע"ג).

ברצון בלבד, ה"ז פועל למעלה עלי' שלא בערך, ועי"ז מעמידים גם אותו ("מ'שטעלט אים אַריבער") בעלי' שלא לפי ערך, ומכאן ולהבא נעשים כל עניניו בהתאם למעמדו ומצבו החדש.

ולמרות כל זה — יתכן שימשיך לחיות כל ימי חייו מבלי לדעת ולהרגיש שנעשה איש אחר.

ואדרבה — יש מעלה בכך שאינו מרגיש בדבר:

כ"ק מו"ח אדמו"ר כתב לא' במכתב⁷³, שהסימן לבריאות הגוף הוא שהאדם אינו מרגיש את עצמו, שכן, כשמתחיל להרגיש את לבו, ראשו, או שאר אבריו, ה"ז סימן שמשוהו אינו כשורה!

— שוב מצאתי⁷⁴ שענין זה מרומז במ"ש בפסוק בסיפור בן השונמית: "ויאמר .. ראשי ראשי"⁷⁵, היינו, שלא אמר שראשו כואב וכיו"ב, אלא רק "ראשי ראשי", שמרגיש את ראשו, שכן, הרגשת הראש כשלעצמה מוכיחה שמשוהו אינו כשורה, סימן של מחלה.

ענין זה כתב כ"ק מו"ח אדמו"ר בקשר לגאווה וישות, שכאשר האדם מתחיל להרגיש את ישות עצמו ("ער הויבט אָן פילן דעם אייגענעם יש"), ה"ז סימן שהוא חולה, רחמנא ליצלן, שכן, אילו הי' בריא, לא הי' מרגיש את עצמו.

ועד"ז מובן גם בנוגע לענינו — שיתכן לפעמים שיש מעלה בכך שאינו מרגיש בעצמו את השינוי שנעשה בו, העיקר הוא שבנוגע לפועל עוסק הוא בכל הענינים לפי מהותו החדש שהעמידוהו מצד למעלה, ובמילא נעשים כל הענינים כפי שצריכים להעשות.

יח. וכאמור, מצדנו מוכרחת להיות ה"פתיחה" לכל-הפחות "כחודה של מחט", אבל, מתוך רצון, הסכמה וקבלה בלב, שיהי' מה שיהי', מבלי הבט על ה"מחיר" ("אָט וואָס ס'זאָל נאָר קאָסטן")... יתלווה וילך ("ער וועט מיטגיין") עם הרבי,

— הרבי שעל ידו קיבל עד עתה את ההשפעה דבני חיי ומזוני רויחא בגשמיות, וההשפעה דבני חיי ומזוני רויחא ברוחניות⁷⁶, ובמילא, "מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש"⁷⁷ —

76 להעיר מ"חנוך לנער" בסופו. אוה"ק וירא (כרך ד) תשנה, ב ואילך. וראה גם אג"ק חכ"ב ע' רכט, ובהערות שם. לקו"ש ח"א ע' 332.

77 סוטה יג, סע"ב.

73 ראה גם סה"מ תשא ע' 49. אג"ק ח"י ס"ע רסג.

74 ראה גם מכתב כ"ג טבת שנה זו (אג"ק ח"ה ס"ע קסה ואילך). לקו"ש ח"י ע' 105 ובהערה 39.

75 מלכים"ב ד, יט.

וכאשר עומדים ומחזיקים ("מ'האָלט זיך אָן") בהתקשרות זו, ובאופן שההתקשרות הולכת ונמשכת, היינו, שאינו נשאר ב"הזזה" הקודמת, אלא מוחלט ומוסכם אצלו שבכל שינוי שלא בערך שיהי' למעלה (אצל הרבי) יהי' גם אצלו שינוי שלא בערך, ועי"ז ימשך הקישור והחיבור, ועד לאופן ש"כולא חד" — ה"ז יהי' ה"ממוצע המחבר" שמאחד עולמות ע"י נשמות (כלומר, אנחנו בעצמנו) עם אלקות⁷⁸.

* * *

יט. בהמשך להמדובר לעיל (ס"ד ואילך) אודות "איגוד תלמידי הישיבות" — כדאי ונכון שנוסף על איגוד התלמידים שלומדים בהמוסדות בהוה, יהי' גם איגוד של התלמידים שלמדו בהמוסדות בעבר. ולהעיר, שכך נהוג בעולם במוסדות-חינוך שבהם מסיימים (בשלב מסויים) את חוק הלימודים, ומזה מובן במכ"ש וק"ו בנוגע למוסדות-חינוך דתורה ומצוות, שבהם לא שייך המושג של סיום הלימודים, כיון שהתורה "ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים"⁷⁹, אלא, ששייך רק לומר שנעשה שינוי (אף שאינו שינוי עיקרי, אבל אעפ"כ ה"ז שינוי) שבעבר היתה הקביעות שלו בתוך המוסד, וכל שאר הענינים היו בדרך טפל ועראי, ואילו לאח"ז, במשך רוב ימיו, נמצא רוב הזמן מחוץ להמוסד, ורק בזמן מן הזמנים חוזר הוא להסביבה שבה שהה בהיותו תלמיד בישיבה.

כ. ובפרטיות יותר:

גם אלה שכבר יצאו מהמוסדות — נשאר שמם (של המוסדות) עליהם, ורישומם ניכר, עד כדי כך שאפילו לאחרי כו"כ שנים יכולים להכיר עליו שלמד פעם במוסד ששייך אל כ"ק מו"ח אדמו"ר, או אל אביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, מוסד השייך לליובאוויטש, ובמילא, נשאר הוא "תלמיד" — במדה ידועה — על כל ימיו.

ויש להביא דוגמא לדבר מענין המילה, שמצינו⁸⁰ שבני יעקב טענו לאנשי שכס "יכולים אתם להיות כמונו, שאתם יכולים להמול, אבל אין אנו יכולים להיות ככם, הערל יכול להיות נימול, אבל הנימול אינו יכול

78) ראה תו"מ סה"מ אלול ס"ע רפב ואילך. וש"נ.

80) פי' רבנו יוסף בכור שור וישלח לד, טז.

79) איוב יא, ט.

להיות ערל". — לאחרי שנעשית פעולת המילה פעם אחת ("איין מאָל אָפּגע'מל'ט"), ה"ז לכל ימי חייו!

ועד"ז בנדו"ד: כאשר פעם אחת מסירים את הענינים הקשורים עם גשמיות וחומריות (בדוגמת העברת הערלה) — שזוהי פעולת המוסדות הקשורים עם הרבי — לא תועיל השתדלותו (גם אם ירבה להשתדל בזה ח"ו) לבטל פעולה זו, ורישומה ישאר תמיד.

אלא, שאם יזכה — תהי' הפעולה ניכרת בשני הקוין, הן בהקו ד"סור מרע" והן בהקו ד"עשה טוב", ואם ח"ו לא יזכה — אלא יתעקש ("ער וועט זיך שפאַרן") בכל כחותיו לבטל את מה שנפעל בו בלמדו בהמוסד של הרבי — יתבטא רושם פעולת המוסד של הרבי בכך שההנאה שלו בגשמיות, בתענוגי עוה"ז, לא תהי' הנאה שלימה, שכן, בשעה שממלא תאוותו, נראית לו — לפתע — דמות דיוקנו של יעקב אבינו⁸¹... ועי"ז מתקלקל כל התענוג וההנאה שהי' יכול להפיק ממילוי התאוה!...

וענין זה נפעל ע"י הלימוד במוסד של הרבי — שבכל מקום שאליו יתגלגל בהיותו נע ונד ("וואו ער וועט נאָר פאַרוואָגלט ווערן"), ובאיזה "ציור" שימצא באותה שעה — מתעורר לפתע, בעיצומה של שינה גשמית או שינה רוחנית, ברגשי חרטה ומתמרמר בלבו ("עס ווערט אים שלעכט אויפן האַרצן"), עד כדי כך שאינו מוצא מקום לעצמו...

וכיון שתשובה היא בשעתא חדא וברגעא חדא⁸², הרי יתכן לפעמים ("אויב עס טרעפט אים צו"...) שעי"ז יתהפך מן הקצה אל הקצה!
ובכל אופן (גם אם לא יתהפך מן הקצה אל הקצה) — "שעתא חדא ורגעא חדא" כשלעצמה היא בודאי ריוח נקי.

— בעולם דלמטה, רגע א' אינו תופס מקום לגבי שבעים שנה; אבל למעלה, רגע א' של ענינים טובים חשיב מציאות אמיתית, ואילו שבעים שנה של הליכה בצד השמאלי, אינם חשובים מציאות. ונמצא, שמכל שבעים שנותיו ש"בהבל ילך", נשאר הוא עם "שעתא חדא ורגעא חדא" הנ"ל!

כא. ובנוגע לענינו:

כיון שכל אלה שלמדו בהמוסדות השייכים לכ"ק מו"ח אדמו"ר,

(81) ראה סוטה לו, ב. הובא בפרש"י

(82) זח"א קכט, סע"א.

עה"ת וישב לט, יא.

זמן קצר או זמן ארוך, ה"ז אצלם ענין נצחי לעולם ועד⁸³ — הרי, באם יחליטו לצרפם להאיגוד, נכון הדבר במאד מאד.

אלא, שע"פ רצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שיהי' איגוד מיוחד עבור התלמידים, וגם מצד תועלת העבודה של חברי האיגוד — כדאי שיהי' כל איגוד בפני-עצמו: איגוד א' — עבור כל התלמידים שנמצאים בפועל ובהוה במוסדות ליובאוויטש, ואיגוד א' — עבור אלה (שגם עכשיו שייכים הם ו"נמצאים" במוסדות ליובאוויטש, אלא) שבחיצוניות נמצאים איש איש על משרתו ("אויף זיין דזשאַב"), זה מכהן במשרת "רב" וזה מכהן במשרת "שוחט", זה ב"חנות" וכיו"ב, וזה מתהלך סתם ב"עולם התהו" ... — ובכל אופן, ענינים שאינם אך ורק לימוד התורה (אף שחלקם קשורים ושייכים לקיום המצוות).

ומובן, שאף שמדובר אודות ב' איגודים בפ"ע, בודאי ישנם כמה ענינים שבהם יוכל כל איגוד לעזור להאיגוד השני, וענינים שבהם יוכלו ב' האיגודים לפעול יחדיו.

כב. וע"פ הבטחת רבינו הזקן⁸⁴ — בעקבות המסירת-נפש שלו — שכל אלה שיעסקו בענינים שלו בודאי יצליחו, ויהי' "דידן נצח" — בודאי שגם הפעולה בכהנ"ל תהי' בהצלחה רבה.

ובפרט שבזמנינו זה אין צורך לנהל מלחמות, שכן, המעמד ומצב הוא ש"הלא כל הארץ לפניך"⁸⁵, ובמילא, "צא וכבוש"⁸⁶... צריכים רק לעמוד חגורים ("זיך אונטערגארטלען") ולילך מבית לבית, מחצר לחצר, מעיר לעיר, ויכולים — עם הידים — "שאָרן נפשות"... לקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר⁸⁷ ש"הנה זה עומד אחר כתלנו"⁸⁸, אלא, שכיון שבגאולה מגלות האחרון יצאו כל בני" מהגלות ואפילו יהודי אחד לא ישאר בגלות⁸⁹, ממתין הוא שילקטו גם את ה"אחד מעיר ושנים ממשפחה"⁹⁰, ה"עור ופסח"⁹¹, חולים ובעלי-מומים — כל אלה שהם בבחינת "נמושות"⁹² ו"נמושות דנמושות".

(83) ראה גם לקו"ש חי"ד ע' 313. וש"נ.
 (84) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ס"ע רסד ואילך. וש"נ.
 (85) לשון הכתוב — לך לך יג, ט.
 (86) לשון חז"ל — ב"ר פ"מ, ו.
 (87) ראה סה"ש תרצ"ט ע' 316.
 (88) שה"ש ב, ט.
 (89) ראה גם לקו"ש חי"א בתחלתו.
 (90) ירמי' ג, יד.
 (91) שם לא, ז.
 (92) לשון חז"ל — פאה רפ"ח. ועוד.

וכשיסיימו "פכים קטנים"⁹³ אלה — יקויים היעוד⁹⁴ "ועלו מושיעים בהר ציון וגו'", ויפעלו ("מ'וועט אויספירן") ש"והיתה לה' המלוכה",

ובמילא יהי' המעמד ומצב — כרצונה של תורת החסידות — שגם כאשר הולכים ברחוב, כשיושבים בבית, ואפילו בעת השינה, יכריזו ויצעקו: "אין עוד מלבדו"!

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "ניע זשוריצי כלאָפּצי". ואח"כ ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (וצוה לכפול בבא הרביעית ז' פעמים)].

* * *

כג. כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר (באמרו, שכיון שהשעה מאוחרת ידבר בקיצור) אודות שייכותה של ביאת המשיח להפצת המעיינות חוצה, הצד השוה בפעולתם של הבעש"ט ואדמו"ר מהוריי"צ בהפצת המעיינות לכל בני", והרמז בפרשת השבוע בפסוק⁹⁵ "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", "בריש גלי", שבר"ת ד"ברי"ש" מרומזים שמותיהם של הבעש"ט ואדמו"ר מהוריי"צ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 872 ואילך.

95) בשלח יד, ח ובת"א.

93) ראה תו"מ ח"ב ע' 181 ואילך.

94) עובדי' בסופו.